

Шепотько М.А.

аспірантка,

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПРЕДМЕТ ПРОВОКАЦІЇ ПІДКУПУ

Склад кримінально караного діяння – сукупність об'єктивних і суб'єктивних ознак, що дозволяють кваліфікувати суспільно небезпечне діяння як конкретне кримінальне правопорушення. До таких ознак відносяться об'єкт, об'єктивна сторона, суб'єкт та суб'єктивна сторона кримінального правопорушення. Відповідно, ознаки, які характеризують кожний елемент складу кримінального правопорушення, поділяються на обов'язкові, тобто такі, які притаманні всім кримінальним правопорушенням, та факультативні.

Так, об'єктом кримінального правопорушення є суспільні відносини, які поставлені під охорону закону про кримінальну відповідальність. До структури даного елемента складу кримінального правопорушення входять: суспільні відносини, які охороняються кримінальним законом, у сфері яких заподіюється шкода або виникає загроза її заподіяння; предмет та потерпілий від кримінального правопорушення. Загальноприйнятою позицією є те, що останні дві ознаки об'єкту кримінального правопорушення є факультативними. Дані ознаки трансформуються в обов'язкові лише у випадку прямого передбачення цього законодавцем у відповідній кримінально правовій нормі.

Відповідно, предмет кримінального правопорушення – це його факультативна ознака об'єкта, що знаходить свій прояв у матеріальних цінностях (котрі людина може сприймати органами чуття чи фіксувати спеціальними технічними засобами), з приводу яких та шляхом безпосереднього впливу на як і (або без такого впливу) вчиняється кримінально каране діяння.

У свою чергу, предметом провокації підкупу (ст. 370 КК України) є неправомірна вигода, визначення якої наведено в примітці до ст. 364¹ КК України та в Законі України «Про запобігання корупції», яка представляє собою грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального або негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав. Розглянемо дещо детальніше.

1. Гроші як предмет провокації підкупу. Грошова одиниця України – гривня – є законним платіжним засобом, обов'язковим до приймання за номінальною вартістю на всій території України. Окрім того, до грошових коштів належить також іноземна валюта (ст. 192 ЦК України) у вигляді банкнот, казначейських білетів, металевої монети, що перебувають в обігу та є законним платіжним засобом на території відповідної іноземної держави (іноземних держав).

2. Інше майно як предмет підкупу. Майно може бути приватне, комунальне, державне майно, яке має певні обов'язкові ознаки юридична (право на майно належить певному власникові або особі, якій його на законній підставі ввірено, знаходиться у її управлінні чи під її охороною, і для винного таке майно є чужим); економічна – майно має становити економічну та соціальну цінність, мати певну вартість; фізична – це предмети, речі, які можуть вилучити, привласнити, спожити, пошкодити, знищити тощо.

3. Послуги як предмет провокації підкупу. Послуги як процес не є матеріалістичним утворенням, тобто не можуть сприйматися органами чуття чи фіксуватися технічними засобами, отже і не можуть бути предметом даного кримінального правопорушення, однак, матеріальне вираження можуть носити результати послуг. Тобто, під послугою як предметом провокації підкупу слід визнавати не послуги як процес, а саме результати послуг.

4. Нематеріальні активи як предмет підкупу. Нематеріальні активи – право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом

права власності (інтелектуальної власності), право користування майном та майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті в установленому законодавством порядку права користування природними ресурсами, майном та майновими правами [1].

5. Переваги та пільги як предмет провокації підкупу. Переваги – особливі привілеї, що створюють додаткові можливості для конкретних осіб, які вигідно відрізняють їх від інших. Пільги полягають у звільненні різних категорій осіб від певних обов'язків, або у наданні їм додаткових можливостей майнового чи немайнового характеру як різновиди неправомірної вигоди.

Слід також зауважити, що не все майно, речі, можуть бути предметом провокації підкупу. У цьому випадку мова йде про ті речі, указані дії стосовно яких становлять самостійне суспільно небезпечне діяння. Дане питання є досить дискусійним, оскільки є проблема використання у якості «вигоди» заборонених предметів.

З цього приводу М.І. Хавронюк відзначив, що «неправомірна вигода зазвичай має економічний або фінансовий характер, однак може бути й нематеріальною. Важливо, аби правопорушник (чи будь-яка інша особа, як об близька особа) виявився у вигіднішому становищі, ніж перед здійсненням правопорушення, і аби таке поліпшення становища не було правомірним» [2, с. 36].

С.В. Якімова, розглядаючи неправомірну вигоду як «предмет кримінальних правопорушень, наділяє її економічною та динамічною ознаками, відзначаючи, що перша з них полягає у можливості безпосередньої чи опосередковано грошової оцінки, у разі виникнення особистих немайнових прав, що тісно переплітаються з майновими, а друга – у характері незаконних дій щодо такої вигоди (пропонування, обіцяння, надання або одержання) [3, с. 292–298].

Отже, неправомірна вигода як предмет провокації підкупу – це те, що особа незаконного пропонує, обіцяє або надає, а спеціальний суб'єкт приймає пропозицію, обіцянку або одержує за визначену поведінку, що можлива в рамках існування спеціального статусу останнього.

Список використаних джерел:

1. Податковий кодекс України. Відомості Верховної Ради України (ВРР). 2011. № 13-14. № 15-16. № 17. Ст. 112.

2. Настільна книга детектива, прокурора, судді: коментар антикорупційного законодавства / За ред. М.І. Хавронюка. Київ : ВД «Дакор», 2016. 496 с.

3. Якімова С.В. Про систематизацію ознак неправомірної вигоди як предмета підкупу за Кримінальним кодексом України. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки.* 2015. № 813. С. 292–298.
URL: <https://cutt.ly/XmMdrN>